

Из рис. 2 видно, что производительность труда является, с одной стороны, производным показателем от объема производства и численности работников V/C , а с другой – произведением показателей фондовооруженности и фондоотдачи $f \cdot j$. Взаимосвязь показателей повышения производительности труда, его фондовооруженности и фондоотдачи основана на использовании производственных фондов – одного из главных видов производственных ресурсов, а также важного фактора эффективного применения трудовых ресурсов. В этой связи представляет интерес методический подход к регулированию уровня производительности труда и фондоотдачи через коэффициент сменности – показатель, характеризующий численность рабочих в наибольшей смене, а также к оценке уровня соотношения живого и овеществленного труда, позволяющий выявить тенденции относительного замещения ресурсов живого труда производственными фондами [5].

Вывод. Таким образом, путем перестройки управления трудом с учетом рыночных принципов можно добиться повышения эффективности производственной деятельности, обеспечить успехи в конкуренции. Совершенно очевидно, что, опираясь на рычаги стимулирования труда, можно добиться подъема производительности работников конкретного предприятия.

Источники и литература

1. Богиня Д.П., Грیشнова О.А. Основы економіки праці. [навч. посіб.] / [Д.П. Богиня, О.А. Грیشнова] – К.: Знання-Прес, 2006. – 313 с.
2. Дементьев М.Ю. Совершенствование управления трудовыми ресурсами с помощью факторной модели производительности труда (на примере предприятий АПК Крым) / [М.Ю. Дементьев, М.И. Еремизина] // Наукові праці Південного філіалу «Кримський агротехнологічний університет» Національного аграрного університету / Економічні науки. Випуск 99. – Сімферополь, 2007. – С. 217-221.
3. Есинова Н.И. Экономика труда и социально-трудовые отношения. . [навч. посіб.] – Х.: Кондор, 2007. – 464 с.
4. Калина А.В. Организация и оплата труда в условиях рынка (аспект эффективности): [Учебное пособие.] – К.: МАУП, 2003. – 312 с.
5. Трощій П.П. Методи дослідження стану нормування праці для зростання продуктивності праці. / [П.П. Трощій] // Матеріали регіональної науково-практичної конференції «Проблеми управління та підвищення продуктивності агропромислового комплексу» – Володарське: НДЦ «Донецькагропромпродуктивність» 2007. – С. 233-241.

Крушевський А.В., Лобанов О.А.

УДК: 65.011

СИНЕРГИЯ ЯК СКЛАДОВА ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ ЯКІСНОГО КОРПОРАТИВНОГО УПРАВЛІННЯ БУДІВЕЛЬНИМИ ІНТЕГРОВАНИМИ СТРУКТУРАМИ

I Вступ. Сформований у процесі сертифікатної приватизації корпоративний сектор будівельної галузі України характеризується істотною розпорошеністю власності, територіальною розосередженістю та економічною неактивністю акціонерів, відсутністю ефективних механізмів впливу і контролю за діяльністю керівництва підприємств. Як наслідок, більшість будівельних акціонерних товариств є інвестиційно непривабливими, а звідси – відсутність перспектив подальшого розвитку у довгостроковій перспективі. Однією із форм зміни масштабів та структури діяльності акціонерних товариств для отримання додаткових переваг є інтеграція, під якою слід розуміти об'єднання корпоративних підприємств в єдине ціле – інтегровану корпоративну структуру. Світова практика свідчить, що найбільш поширеними є майнові механізми інтеграції, серед яких перспективними є холдингові структури.

Тому нагальним є опрацювання концептуальних підходів до створення та оцінки ефективності механізмів сучасного корпоративного управління інтегрованими корпоративними структурами, спрямованих у першу чергу на примноження власності акціонерів. При цьому важливим є формування системи оцінки ефективності функціонування механізму акціонерних відносин, визначення оптимальних форм корпоративного управління портфелем корпоративних підприємств інтегрованої структури.

II Постановка проблеми. В сучасних умовах трансформації економічних систем довгостроковим загальним завданням системи корпоративного управління холдингової компанії є забезпечення максимізації добробуту акціонерів шляхом управління портфелем корпоративних підприємств, що конкурують один з одним за ресурси корпоративного центру. По своїй суті ця проблема зводиться до створення умов оптимальної корпоративної поведінки власників і менеджерів, прозорості самої системи стратегічного управління холдинговою компанією з визначенням дерева цілей, ключових показників оцінки результативності корпоративних підприємств, системи їх моніторингу.

Першочерговими стають проблеми оцінки якості корпоративного управління, що поєднує різнобічні властивості складної системи корпоративного управління і застосовується для оцінки, діагностики і моніторингу якості корпоративного управління при прогнозуванні інвестиційного ризику.

Виникає цілий ланцюг причинно-наслідкових зв'язків: якість корпоративного управління – якість

функціонування об'єкта управління – якість продукту, створеного об'єктом управління. Враховуючи, що предметом нашого розгляду є стратегічне управління економічними об'єктами та процесами, то і якість управління ними проявляється не в якості цієї діяльності, а в кінцевому результаті – в тому, наскільки економічні об'єкти задовольняють потреби людей, суспільства, країни, забезпечують високу якість життя.

III Результати. Головними характерними рисами ефективного корпоративного управління є: прозорість (розкриття) фінансової інформації та інформації про діяльність товариства; здійснення контролю за діяльністю виконавчого органу; всебічний захист прав та законних інтересів акціонерів; незалежність контрольного органу (Наглядової ради) у визначенні стратегії товариства, моніторингу його діяльності. Ефективне корпоративне управління вимагає від керівництва діяти з дотриманням інтересів власників (акціонерів) і спрямоване на забезпечення максимально можливого прибутку та збільшення вартості акцій в межах чинного законодавства.

Інтеграція перелічених характеристик якості корпоративного управління у єдиний показник рейтингу якості корпоративного управління стає основним показником оцінки ефективності корпоративного управління. При цьому слід звернути увагу на синергітичну складову інтегрування різнобічних якісних характеристик корпоративного управління і фінансових результатів діяльності акціонерного товариства.

При цьому синергія визначається як міра сумісних ефектів [1]. В якості альтернативної системи оцінки ефективності корпоративного управління пропонується підхід, що ґрунтується на сумісному оцінюванні товарно-ринкового портфелю, операційної місії та портфелю корпоративних ресурсів. Оптимальний комплекс корпоративних ресурсів саме і забезпечує комбінаторні переваги. За визначенням Хироюки Ітамі комбінаторні переваги – це результат ефективно і продуктивно використання і акумулювання портфелю стратегічних елементів компанії [2]. Х.Ітамі визначає два види ресурсів: матеріальні активи (виробничі потужності) та нематеріальні активи (торгова марка, бренд, володіння сучасними технологіями, високий рівень корпоративної культури, ділова репутація тощо). Саме унікальні нематеріальні активи є довгостроковим джерелом конкурентних переваг компанії [2]. Звужуючи визначення синергізму до використання нематеріальних активів, Х.Ітамі не поділяє погляди І.Ансоффа відносно використання ефекту масштабу (комплементарного синергетичного ефекту).

При цьому використовуючи традиційну систему вимірювання синергітичного ефекту для інтегрованих структур [3], в рамках запропонованого дослідження доцільним є визначення якості корпоративного управління як інтелектуального активу, що створює ефект збільшення ринкової вартості акціонерного товариства при постійному рівні інвестування. На відміну від матеріальних активів і фінансових ресурсів якість корпоративного управління як інтелектуальний актив може бути використана в багатьох сферах діяльності акціонерного товариства без втрати своєї корисності. Якість корпоративного управління як інтелектуальний актив володіє тими властивостями, що визначають виникнення синергізму, а саме може використовуватися одночасно в різних сферах діяльності акціонерного товариства, при комбінуванні його складових дозволяє отримати принципово новий результат.

Теоретичний аналіз досліджень ефективності корпоративного управління дозволяє зробити висновок про концентрацію уваги на оцінюванні фінансового стану підприємства. Питанням оцінки фінансового стану підприємства присвячено безліч праць авторів різних країн. Засновниками розробки й розвитку цього питання вважають представників англо-американської школи (Р. Фоукл, Дж. Кеннон, Р. Сміт, Дж. Хорріган, фахівці фірми Дюпон і т. д.). У Росії останні дослідження з цих питань висвітлено у працях В.В. Ковальова, А.Д. Шеремета, Р.С. Сайфуліна, О.С. Стоянової й інших авторів, в Україні – у працях С.Ф. Покропівного, А.М. Поддєрьогіна, Т.Г. Беня, С.Б. Довбні та інших. При цьому використовуються різні підходи та методології оцінки фінансового стану підприємства [4]. Виділяють такі методи оцінки фінансового стану підприємства: коефіцієнтний, комплексний, інтегральний, беззбитковий, рівноважний.

Але в конкурентному середовищі фінансові показники не є адекватними критеріями для оцінки і спрямування стратегічного руху компанії. Вони діють з відставанням і не здатні вчасно оцінити прибуток чи збиток, нанесений діяльністю менеджера в даний фінансовий період. Фінансові критерії розповідають тільки частину історії про минулий період і не дають уяви про те, які дії необхідно застосовувати завтра, післязавтра, в майбутньому, для того, щоб створювати вартість.

Оцінювання ефективності корпоративного управління за фінансовими коефіцієнтами не враховує ефектотворюючі складові потенціалу конкурентоспроможності акціонерного товариств, що гарантують довгострокові переваги на ринках будівельних послуг. Як наслідок, можна стверджувати, що сучасні системи оцінки ефективності роботи будівельних акціонерних товариств не враховують такі фактори як: якість (споживчі характеристики) і ціна будівельної продукції, робіт і послуг; інноваційний потенціал, достатність виробничих і збутових потужностей; наявність довгострокової стратегії діяльності, що забезпечує збереження або зростання обсягів виконання будівельно-монтажних робіт; наявність корпоративної культури.

Базуючись на ієрархії цінностей власника, до основних критеріїв оцінки ефективності корпоративного управління доцільно віднести інтегрований показник ринкової вартості акціонерного товариства. Системи вартісно-орієнтованого менеджменту стають найбільш прогресивними у світі. Для сучасних підприємницьких структур стратегії, що формуються, базуються на пошуку синергізму. Сучасні будівельні корпоративні інтегровані структури мають спрямовувати свою діяльність на пошуки джерел доданої корпоративної вартості до яких можна віднести:

- формування загальних корпоративних цінностей і стандартів, що сприятимуть підвищенню якості корпоративного управління і результативності діяльності корпоративних підприємств;
- забезпечення кар'єрних можливостей, що надасть можливість залучати і утримувати найкращих

спеціалістів;

- створення інтелектуальної бази для корпоративних підприємств, обмін інформацією про будівельні технології і ринки будівельних матеріалів;
- забезпечення взаєморозвитку різних сфер діяльності корпоративних підприємств на базі створення комплексної моделі управління його вартістю та децентралізація і переміщення повноважень, відповідальності і контролю на менеджерів середньої ланки;
- використання командних стимулів в процесі оцінювання результатів труда виконавчого органу та наглядової ради корпоративних підприємств;
- встановлення зон найефективнішого управлінського впливу шляхом розшифрування властивостей бізнес-процесів корпоративних підприємств;
- реструктуризація, реінжиніринг бізнес-процесів створення відносин кооперації, співробітництва, що дозволить більш сфокусовано здобути максимум корисності від ресурсів корпоративного центру інтегрованої структури.

Досягнення синергії і збільшення вартості можливі за умов оптимізації видів бізнес-діяльності, раціональної комбінації організаційних складових корпоративної системи.

Пошук синергійних резервів (зовнішніх і внутрішніх) має стати головним орієнтиром менеджменту корпоративних структур. Підвищення ефективності корпоративного управління вимагає розвитку вторинного ринку цінних паперів, удосконалення правової бази, підвищення рівня компетентності і ділової культури всіх учасників корпоративних відносин. Саме компроміс інтересів основних суб'єктів акціонерних відносин повинен стати важливим критерієм удосконалення системи корпоративного управління, організаційно-економічного механізму діяльності акціонерних товариств, підвищення ефективності їх роботи.

IV Висновки. Таким чином, найбільш перспективними та результативними є інтегральні підходи до оцінки ефективності корпоративного управління, що припускають синтезування фінансових індикаторів вартості корпоративних підприємств і якісних характеристик корпоративного управління в комплексні конструкції. Саме така багатofункціональна методика оцінки ефективності корпоративного управління будівельної інтегрованої структури дозволяє оцінити сильні та слабкі сторони обраної корпоративної стратегії, визначити потенціал синергії.

Джерела та література

1. Ansoff I. Synergies and Capabilities Profile/I. Ansoff, Penguin Books, 1987. – P. 26.
2. Itami Hiroyuki, Roehl Thomas H., Mobilizing Invisible Assets/ I. Hiroyuki, R. Thomas H., Harvard University Press, 1987, P.34.
3. Э. Кемпбелл, К. Саммерс Лаос. Стратегический синергизм/ Кемпбелл, К. Саммерс Лаос, 2-е изд. – СПб.: Питер, 2004. – 416 с.
4. Захарченко В.О., Счасна С.І. Систематизація методів оцінки фінансового стану підприємства/В.О. Захарченко, С.І. Счасна//Фінанси України, 2005. – №1. – С. 137-144.

Дєєва Н.Е.

УДК 330.8+658.114.45

ГЕНЕЗИС АКЦІОНЕРНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА: УКРАЇНСЬКО-РОСІЙСЬКИЙ ДОСВІД

Вступ. Починаючи з 90-их років минулого століття в Україні поширюється акціонерна форма підприємництва, імпульс розвитку якій надала корпоратизація державних підприємств. Але історично для нашої країни це не нова, а відроджена форма організації бізнесу, припинення існування якої пов'язано з радянською добою. З метою з'ясування генезису акціонерного підприємства доцільно дослідити, яким чином відбувалось його становлення на ранніх етапах, які фактори спричинили його виникнення в Україні.

У працях Кудин І. [1], Супрун Н. [2], Розинки О. [3] визначено генезис економіко-правових засад функціонування закордонних фондових ринків, поглядів українських і зарубіжних вчених на сутність акціонерного капіталу. Однак поставлене питання потребує подальшого вивчення. Дослідження впливу інституціонального національного середовища дозволить визначити особливості розвитку акціонерних товариств в історичному минулому і екстраполювати отримані висновки на сучасну ситуацію.

Метою статті є узагальнення історичного досвіду виникнення і функціонування акціонерного підприємництва на українських землях, а також особливостей його відображення у працях науковців того часу. Основним науковим методом для реалізації цієї мети дослідження є принцип єдності історичного і логічного. Теоретичне відтворення завжди починається з загального, яке історично мало особливу реальну форму свого існування. Логічне і історичне співвідноситься як: по-перше, уявне і реальне; по-друге, як співіснування і перебіг в часі; по-третє, як розвинений об'єкт і процес становлення.

Результати дослідження. Прийнято вважати, що історія фондового ринку починається зі створення в 1602 р. фондової біржі в Амстердамі [3, с.74]. Однак ринок і цінні папери - товар, яким на ньому торгують, виник раніше. Частками державних позик торгували ще близько 1328 р. у таких містах-державах, як Венеція, Флоренція і Генуя, де діяв активний ринок розписок та платіжних зобов'язань банків. Згадки про акціонерні компанії як «товариство капіталів» відносять до XV ст. Власністю, поділеною на частки, були